

drie-en-vijftig na de aankondiging der deportaties met verdubbelde kracht gingen werken aan het anthropologische vlot waarop zij en de andere 'zuivere' Portugese Joden in de orkaan die opgestoken was, veilig hoopten te zijn. Drie problemen rezen hierbij: was het wel waar dat in de aderen der oorspronkelijk Portugese (eigenlijk: Spaanse) Joden nauwelijks 'semietisch bloed' stroomde? Zo dat al waar was, moest men dan niet aannemen dat er met name door de huwelijken tussen Portugese en Hoogduitse Joden die na de achttiende eeuw tamelijk frequent waren geworden, nog maar weinig Portugese Joden waren van wie men kon beweren dat zij, naar het 'ras', niet of nauwelijks als 'Joden' behoefden te gelden? En, de kernvraag: was de bezetter bereid, voor die kleine groep een uitzondering te maken?

Van Krimpen drong op dat laatste aan in een brief aan Seyss-Inquart van 1 augustus '42 waarin hij er op wees, *'dass die Blutmischung der 'niederländischen Portugiesen' mit ostjüdischen Familien auf alle Fälle bis rund 1800 auf Ausnahmen beschränkt worden ist.'*¹ Een overeenkomstige conclusie werd in een breed betoog dat tot in het Spanje der Middeleeuwen terugging, aan Calmeyer voorgelegd door een Haarlemse advocate, mr. L. M. I. L. van Taalingen-Dols; volgens haar waren praktisch alle Spaanse (later: Portugese) Joden van Oostgotische oorsprong.

Calmeyer begreep van meet af aan dat hij de grote groep van ongeveer vierduizend Portugese Joden onmogelijk kon redden. *'Man kann'*, zo adviseerde hij *Generalkommissar* Schmidt (en dus ook Seyss-Inquart),

*'nur bei den aus der Gruppe über eine sowohl genealogische wie politische Prüfung auszusortierenden Personen unter Aufrechterhaltung ihrer Registrierung² solche Personen entweder der Behandlung des 'blauen Reiters' zuführen³ oder hinsichtlich dieser aussortierten Gruppe eine Auswanderung bezw. Rückwanderung nach Spanien oder Portugal ins Auge fassen oder planen . . . Ein Austausch mit in Süd-Amerika weilenden Deutschen oder Niederländern wäre . . . vielleicht zweckentsprechend.'*⁴

Bij Schmidt hadden nog anderen er op aangedrongen, voor de 'zuivere' Portugese Joden een uitzondering te maken, bijvoorbeeld de Haagse procureur-generaal, de NSB'er mr. R. van Genechten, en mr. Vissers opvolger als

¹ Brief, 1 aug. 1942, van H. van Krimpen aan Seyss-Inquart (*VuJ, HA Inneres, 152 a*).

² als Joden. ³ In de lente van '42 was men ten aanzien van enkele tientallen Joden begonnen, bij de ontvangstbewijzen-persoonsbewijs, bij de registratieformulieren krachtens verordening 6/41 en bij de persoonskaarten in de gemeentelijke bevolkingsregisters de z.g. zwarte ruiter (witte J op zwarte ondergrond) door een blauwe ruiter (witte J op blauwe ondergrond) te vervangen: de betrokkenen bleven daardoor in de bevolkingsregisters als Joden geregistreerd maar wat de vervolgingsmaatregelen betrof, golden zij niet als Joden. ⁴ Brief, 6 aug. 1942, van H. Calmeyer aan GK Schmidt (*VuJ, HA Inneres, 152 d*).